

B.

Matija Čop.

„Velikan učenosti“.

*

Prešern.

Skoro o nobenem učenjaku se ni pisarilo toliko koj o smerti in pozneje, kot o Mat. Čopu, dasiravno je on sam spisal malo in nikakor ni bil pripraviti k temu, da bi iz obilnega zaklada svoje učenosti književno podal bil kaj tudi rojakom svojim, pisal sem v Slovincu l. 1874 (II, 148). Popevali in popisovali so ga po nemški in po slovenski, na pr. Franz von Hermannsthal, Ant. Laschan v Illyr. Bl. 1835 Nr. 29; J. Navratil v Vedežu l. 1850 i v Slov. Beril. V. l. 1853; J. Kosmač v Mitth. d. hist. Ver. l. 1857; K. Melcer v Izvestji gimnaz. Ljublj. l. 1865; J. Zupan v Izv. Reškem l. 1874; Fr. Levec v Zvonu l. 1879 i. t. d. — Pred vsemi najboljše in — reči se smé — vsestransko ga je opeval preljubi mu prijatelj in bližnji rojak dr. Fr. Prešern. — V prvi sicer zabavljivi, a vendar iskreni čestitki pičil ga je l. 1832 v „Krajnski Čbelici“ (III, 20) s seršenom:

Čudni dihur.

V Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige,
Od sébe pa ne da nar manjši fige.

V drugi prežalostni opeval ga je po nemški v „Illyr. Bl.“ Nr. 30. l. 1835 o smerti pod naslovom: „Dem Andenken des k. k. Lyceal-Bibliothekars in Laibach, **Mathias Čop**“, in z gerškim, v prvi verstici ponemčenim geslom: „Jung stirbt der, den die Himmelsmächte lieben“. V tej žalostnici poje na pr.:

Nicht Du, mein Freund, nur wir sind zu bedauern,
Dein theures Vaterland ist zu beklagen,
Die Jünger, die am Grab des Meisters trauern . . . —
Dir waren heimisch unsres Welttheils Zungen:
Was Hellas, Rom Unsterbliches geschrieben,
Des Britten Lied Begeistertes gesungen,
Der Lusitanier, Spanier heiss im Lieben,
Der Italiener, Deutsche und Franzose
Geschaffen von der innern Gluth getrieben,
Das sprach zu Dir im lieblichen Gekose
Der Muttersprache. Im sarmat'schen Norden,
Wohin gerufen Dich des Schicksals Loose,
Hast Du gelauscht des Mickiewicz Accorden,
Und was der Tscheche, Serbe und der Russe
Ans Licht gefördert, ist Dir kund geworden.
Mnemosyne hat Dich mit ihrem Kusse
Geweihet zu des Vaterlandes Frommen,
Um auszuspenden von dem Ueberflusse;
Nun hat der Tod von uns Dich weggenommen,
Wir sah'n die Saat so herrlich sich gestalten,
Der wahre Ernte Tag, er wird nicht kommen!

Das ist's, warum wir des Geschickes Walten
 Verklagen, das so früh Dich uns entrücket,
 Warum wir weinend uns're Hände falten. —
 Ich weiss, Du standest einsam, unbeglücket,
 Dass Dir, wie mir, nicht Ruhe ward hienieden,
 Dass Dich im kühlen Haus kein Gram mehr drücket.
 Ich gönne Dir den tiefen, sel'gen Frieden;
 Doch werd' ich, bis sie mich zu Grabe tragen,
 Dass Du, mein Theuerster! so früh geschieden,
 Dass Du mir wardst so früh entrissen, klagen.

Tedaj je že snoval dr. Prešern svoj največi spév „Kerst per Savici“; dal ga je na svetlo v posebni knjižici (8° str. 34.) l. 1836, ter v naslednjem sonetu posvetil tretjo čestitko:

Matiju Čopu.

Vam izročim prijátla drághi máni!
 Ki spi v prezgodnim gróbi, pésem milo;
 Ločitvi od njega je blá hladilo,
 Hladilo blá ljubézni starí rani.

Minlivost sladkih zvez na svét' oznáni:
 Kak kratko je veselih dni število,
 De srečin je le tá, kdor z Bogomilo
 Up sreče únstran gróba v persih hrani.

Pokôpal misli visokoletéce,
 Zeljá nespôlnjenih sim bolečine,
 Ko Čertomir ves úp na zemlji sreče;

Dan jasni, dan oblačni v noči mine,
 Sercé veselo, in bolnó, terpeče
 Vpokoj'le bodo gróba globočine.

L. 1839 so prijatli nekterim slovečim rodoljubom spomenike na grobu popravili (Vodniku, Linhartu), nekterim postavili (Koritku, Čopu), in poslednjemu je posebej Prešern zložil — v četerti čestitki torej — ta-le znameniti napis:

Matija Čop,

rojen 26. dan Prosenca leta 1797, umerl 6. dan maliga
 Serpana leta 1835.

Jezike vse Evrope je učene
 Govoril, ki v tem tihim grobu spi;
 Umetnosti le ljubil je, zgublène
 Mu b'le se ure, ko njim služil ni;
 Mladenčam v Reki, v Lvovu in v Ljubljani,
 Netrudin učenik, je um vedril;
 Ako bi daljši časi b'li mu dani,
 Svoj narod s pismi bi razsvetlil bil,
 Peró zastavi komaj, stare Slave
 Buditi rod — odnese val ga Save!